

ESITYS OIKEUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI OIKEUSAPU- JA EDUNVALVONTAPIIREISTÄ, NIIDEN TOIMISTOISTA JA TOIMIPAIKOISTA SEKÄ KUNNISTA, JOIDEN EDUNVALVONTAPALVELUISTA OIKEUSAPU- JA EDUNVALVONTAPIIRI VASTAA

1 Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit

Laki valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä on annettu x.6.2016 (HE 26/2016). Lailla nykyiset kuusi oikeusapupiiriä muodostetaan virastoiksi ja oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot muodostetaan rinnakkaiksi toiminnoiksi. Ahvenanmaalla mainitut palvelut tuottaa kuitenkin oikeusapu- ja edunvalvontatoimisto. Piirien nimet muutetaan oikeusapu- ja edunvalvontapiireiksi. Toimipaikkoja ei uudistuksen yhteydessä lakkauteta. Laki tulee voimaan 1.10.2016.

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 1 §:n mukaan oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä ja niiden toimistoista ja toimipaikoista sekä niistä kunnista, joiden edunvalvontapalveluista oikeusapu- ja edunvalvontapiiri vastaa, säädetään oikeusministeriön asetuksella.

2 Toimistoverkoston kehittäminen

Esityksessä ehdotetaan lisäksi seuraavia muutoksia:

Pirkanmaan ja Tampereen oikeusaputoimistot yhdistetään ja muodostetaan Pirkanmaan oikeusaputoimisto ja Pirkanmaan edunvalvontatoimisto.

Kemi-Tornion, Lapin ja Rovaniemen oikeusaputoimistot yhdistetään ja muodostetaan Lapin oikeusaputoimisto ja Lapin edunvalvontatoimisto.

Keski-Savon ja Etelä-Savon oikeusaputoimistot yhdistetään ja muodostetaan Etelä-Savon oikeusaputoimisto ja Etelä-Savon edunvalvontatoimisto.

Sekä Kainuun oikeusaputoimistolla että Rovaniemen oikeusaputoimistolla on asetuksen mukaan toimipaikka Hyrynsalmella. Hyrynsalmen toimipaikka esitetään yksinomaisesti Kainuun oikeusaputoimiston ja Kainuun edunvalvontatoimiston toimipaikaksi.

Rovaniemen oikeusaputoimiston Kuusamon ja Taivalkosken toimipaikat esitetään siirrettäväksi Oulun oikeusaputoimiston ja Oulun edunvalvontatoimiston toimipaikoiksi.

Muutosten jälkeen oikeusaputoimistojen määrä vähenisi neljällä. Muutos ei vaikuttaisi toimipaikkojen määrään.

Oikeusaputoimistojen hallinnollinen yhdistäminen vähentää näiden toimistojen haavoittuvuutta, hallinto kevenee ja henkilöstön työtehtävien järjestelymahdollisuudet lisääntyvät. Muutoksen tavoitteena on keskittää hallintoa, jolloin varsinaiseen oikeusapupalveluun jää mahdollisimman paljon voimavaroja.

Lisäksi esitetään, että uusien muodostettavien oikeusaputoimistojen nimet määräytyisivät maakuntapohjaisesti, kuten useissa muissakin valtion virastoissa on tehty.

Esityksen vaikutukset

Muutoksessa asiakkaiden saamat palvelut säilyvät vähintään nykyisellä tasolla. Valtion oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen toimipaikat ja niiden henkilöstö säilyvät nykyisinä. Toimipaikkoja ei tämän esityksen yhteydessä lakkauteta eikä henkilöstövähennyksiä tehdä.

Esityksellä ei ole kielellisiä vaikutuksia.

Lausunnot

Asetuksen valmistelua varten on pyydetty lausunnot oikeusaputoimistoilta, maistraateilta, Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksiköltä sekä eräiltä käräjäoikeuksilta.

Lisäksi lausunto on pyydetty seuraavilta ammattijärjestöiltä: Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Julkisalujen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Palkansaajajärjestö Pardia, Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry ja Julkiset oikeusavustajat ry.

Asetusta valmisteltaessa oikeusapupiirien henkilöstölle on järjestetty yt- neuvotteluja, joita selvitetään tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yhtenevyys maakuntajakoon

Maakuntajakolain (1159/1997) 1 §:n 3 momentissa säädetään valtion aluehallintoviranomaisten toimialueista. Momentin mukaan toimialueiden tulee perustua maakuntajakoon niin, että toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Perustuslain (731/1999) 122 §:n mukaan aluejaotuksissa tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin.

Yleisen edunvalvonnan osalta oikeusapu- ja edunvalvontapiireille on määritelty alueelliset toimivaltarajat. Oikeusavun osalta oikeusaputoimistoilla ei sen sijaan ole alueellisia toimivaltarajoja, vaan oikeusaputoimistot voivat antaa oikeusapua riippumatta siitä, minkä kunnan asukas henkilö on.

Virastoina toimivien oikeusapu- ja edunvalvontapiirien toimialueet noudattavat maakuntajakoa lukuun ottamatta Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin kuuluvia Hausjärven ja Lopin

kuntia ja Riihimäen kaupunkia, jotka maakuntajaottelun mukaisesti kuuluvat Kanta-Hämeen maakuntaan.

2 Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ovat Lounais-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen, Itä-Suomen, Etelä-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri.

2 § Oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen toimipaikat

Pykälässä säädetään oikeusapu- ja edunvalvontapiireittäin oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen toimipaikoista. Alla piireittäin mainittuja muutoksia lukuun ottamatta toimipaikat säilyvät ennallaan.

Toisen momentin mukaan asiakkaita voidaan ottaa vastaan myös muualla kuin asetuksessa mainituissa toimipaikoissa. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi yhteispalvelupisteet ja laitokset. Asiakkaita voidaan tavata myös videon välityksellä.

Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Turun oikeusapupiiri)

Nykyisen Turun oikeusaputoimiston Pirkanmaan ja Tampereen oikeusaputoimistot yhdistettäisiin ja muodostettaisiin Pirkanmaan oikeusaputoimisto ja Pirkanmaan edunvalvontatoimisto. Uudet toimistot siirrettäisiin Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Nykyisen Turun oikeusapupiirin Kanta-Hämeen oikeusaputoimisto ja muodostettava Kanta-Hämeen edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Nykyisen Vaasan oikeusapupiirin Satakunnan oikeusaputoimisto ja muodostettava Satakunnan edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Esitettyjen muutosten jälkeen piiri vastaisi alueeltaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta eli piiriin kuuluisivat Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakunnat. Lisäksi piiriin kuuluisi Ahvenanmaa.

Organisaatiouudistuksesta ja toimistojen yhdistämisestä on neuvoteltu Turun oikeusapupiirin henkilöstön kanssa 12.5.2016. Henkilöstö ei vastusta muutoksia. Ahvenanmaan oikeusaputoimiston kanssa neuvotellaan toimiston pyynnöstä erikseen 6.6.2016.

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Vaasan oikeusapupiiri)

Nykyisen Vaasan oikeusapupiirin Satakunnan oikeusaputoimisto ja muodostettava Satakunnan edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Nykyisen Turun oikeusapupiirin Pirkanmaan ja Tampereen oikeusaputoimistot yhdistettäisiin ja muodostettavat Pirkanmaan oikeusaputoimisto ja Pirkanmaan edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Esitettyjen muutosten jälkeen piiri vastaisi alueeltaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta eli piiriin kuuluisivat Pirkanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat.

Organisaatiouudistuksesta on neuvoteltu Vaasan oikeusapupiirin henkilöstön kanssa 16.5.2016. Henkilöstö ei vastusta muutoksia.

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Itä-Suomen oikeusapupiiri)

Nykyisen Itä-Suomen oikeusapupiirin Keski-Savon ja Etelä-Savon oikeusaputoimistot yhdistettäisiin ja muodostettaisiin Etelä-Savon oikeusaputoimisto ja Etelä-Savon edunvalvontatoimisto.

Nykyisen Itä-Suomen oikeusapupiirin Kainuun oikeusaputoimisto ja muodostettava Kainuun edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Esitettyjen muutosten jälkeen piiri vastaisi alueeltaan Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta eli piiriin kuuluisivat Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat.

Organisaatiouudistuksesta neuvotellaan piirin henkilöstön kanssa 3.6.2016.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Helsingin oikeusapupiiri)

Uudistuksen yhteydessä ei tehtäisi toimisto- tai toimipaikkakohtaisia muutoksia.

Piirin alueen muodostaisi Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueeseen kuuluva Uudenmaan maakunta. Poikkeuksen maakuntajakoon muodostaisi piirin alueista Hausjärven kunta, Lopin kunta ja Riihimäen kaupunki, jotka maakuntajaottelun mukaisesti kuuluvat Kanta-Hämeen maakuntaan.

Sekä oikeusapu- että erityisesti edunvalvontapalveluissa on kyse erittäin henkilökohtaisesta asiasta. Edunvalvojan ja päämiehen suhde saattaa olla hyvinkin pitkäkestoinen ja edunvalvojan mahdollinen vaihtuminen päämiehelle jopa traumaattinen kokemus. Edunvalvonnan palvelujen järjestäminen tuli oikeusaputoimistojen tehtäväksi vuoden 2009 alussa. Oikeusaputoimistoille määriteltiin tuolloin alueelliset toimivaltarajat ja toimistoille annettiin määrätyt resurssit tehtävän hoitamiseen. Työmäärien siirtäminen piiriltä toiselle ei ole yksinkertaista.

Organisaatiouudistuksesta neuvotellaan Helsingin oikeusapupiirin henkilöstön kanssa 6.6.2016.

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Kouvolan oikeusapupiiri)

Nykyisen Turun oikeusapupiirin Kanta-Hämeen oikeusaputoimisto ja muodostettava Kanta-Hämeen edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Esitettyjen muutosten jälkeen piiri vastaisi alueeltaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta eli piiriin kuuluisivat Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat. Poikkeuksen maakuntajaottelusta muodostaisivat Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki, jotka kuuluvat Kanta-Hämeen maakuntaan, mutta Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin.

Organisaatiouudistuksesta on neuvoteltu Kouvolan oikeusapupiirin henkilöstön kanssa 6.5.2016. Henkilöstö ei vastusta muutoksia.

Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (nykyinen Rovaniemen oikeusapupiiri)

Nykyisen Rovaniemen oikeusapupiirin Kemi-Tornion, Lapin ja Rovaniemen oikeusaputoimistot yhdistettäisiin ja muodostettaisiin Lapin oikeusaputoimisto ja Lapin edunvalvontatoimisto.

Nykyisen Itä-Suomen oikeusapupiirin Kainuun oikeusaputoimisto ja muodostettava Kainuun edunvalvontatoimisto siirrettäisiin Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin. Sekä nykyisellä Kainuun oikeusaputoimistolla että nykyisellä Rovaniemen oikeusaputoimistolla on asetuksen mukaan toimipaikka Hyrynsalmella. Hyrynsalmen toimipaikka esitetään yksinomaisesti Kainuun oikeusaputoimiston ja Kainuun edunvalvontatoimiston toimipaikaksi.

Nykyisen Rovaniemen oikeusaputoimiston Kuusamon ja Taivalkosken toimipaikat esitetään siirrettäväksi Oulun oikeusaputoimiston ja Oulun edunvalvontatoimiston toimipaikoiksi.

Esitettyjen muutosten jälkeen piirin vastaisi alueeltaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta eli Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntia sekä Lapin aluehallintoviraston toimialuetta eli Lapin maakuntaa.

Organisaatiouudistuksesta ja toimistojen yhdistämisestä on neuvoteltu Rovaniemen oikeusapupiirin henkilöstön kanssa 28.4.2016. Henkilöstö ei vastusta muutoksia.

3 § Toimipaikoissa annettavat palvelut

Pykälän mukaan oikeusapu- ja edunvalvontapiiri määrää työjärjestyksessään, miten usein ja millä tavoin toimipaikassa otetaan vastaan asiakkaita. Harkinnassa on otettava huomioon alueen asiakas- ja asukasmäärä, aikaisempien vuosien kysyntä sekä vastaanotosta aiheutuvat kustannukset. Oikeusaputoimisto määrää siten, otetaanko toimipaikassa asiakkaita vastaan päivittäin vai järjestetäänkö asiakkaiden vastaanotto erikseen oikeusaputoimiston määrääminä aikoina. Pykälä on sisällöllisesti sama kuin voimassaolevan asetuksen 3 §.

4 § Edunvalvonta-alueet

Pykälässä säädetään niistä kunnista, joiden edunvalvontapalveluista oikeusapu- ja edunvalvontapiiri vastaa edunvalvonta-alueista. Pykälän 1 momentti on sisällöllisesti sama kuin voimassaolevan asetuksen.

5 § Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.10.2016.

Ehdotettavalla asetuksella kumotaan oikeusapupiireistä sekä oikeusaputoimistojen toimipaikoista ja edunvalvonta-alueista annettu oikeusministeriön asetus 534/2013.